

Doctorand: Fizeșan V. Titus Florin
**Contribuții ale României la consolidarea și eficientizarea cadrului
instituțional al OSCE**

**Cuvinte cheie: OSCE, reforma instituțională, securitate prin cooperare,
președinte în exercițiu, cadru instituțional,**

Cuprins:

Cap. 1 Introducere

1.1 Argument

1.2 Metodologie

1.3 Stadiul cercetării problematiceii în lucrările de specialitate

Cap. 3 Cadrul Instituțional al OSCE

2.1 OSCE instituție de securitate prin cooperare– caracteristici fundamentale

2.2 Structurile decizionale și de negociere

2.3 Structuri și instituții operaționale

2.4 Inadvertențe conceptuale

Cap. 3 România în Troika OSCE - Președinția austriacă

3.1 Priorități și realizări

3.2 Consiliul Ministerial de la Viena

3.3 Soluții pentru depășirea crizei

**Cap. 4 Relațiile României cu organizațiile de securitate anterior
deținerii mandatului de președinte al OSCE**

4.1 Argument

4.2 Relațiile OSCE – NATO

4.3 Relațiilor României cu OSCE/CSCE anterior deținerii mandatului de
președinte

Cap. 5 Președinția Română a OSCE

5.1 Preluarea președinției

5.2 Contextul preluării mandatului

5.3 Obiectivele Președinției române a OSCE

**Cap. 6 Președinția Română în Exercițiu în comunicate de presă ale
OSCE**

**Cap. 7 Evaluarea Președinției Române a OSCE în cadrul Consiliului
Ministerial de la București**

7.1 Considerații generale

7.2 Consiliul Ministerial de la București

7.2.1 Conținut/evaluare

7.2.2 Consiliul Ministerial de la București din perspectiva presei române

Cap. 8 Contribuții la eficientizarea misiunilor OSCE prin intermediul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud Est

8.1 Argument

8.2 Contextul lansării Pactului de Stabilitate

8.3 Mandatul Pactului de Stabilitate

3.4 Participarea României la PSESE

Cap. 9 Dezbaterile privind implementarea reformelor instituționale ale OSCE ulterior Președinției Române

Concluzii

Surse de informare

Rezumat

Primul capitol al tezei, cel introductiv se focalizează pe argumentarea alegerii temei de cercetare, într-o primă etapă, după care este continuat cu prezentarea metodologiei ce a stat la baza elaborării lucrării. În acest sens, întrucât cercetarea își propune să evidențieze impactul pe care deciziile unui grup de persoane l-a avut asupra unei organizații cu caracter total interguvernamental, care, pe deasupra reunește state nu doar cu niveluri de dezvoltare economică foarte diferite, dar și culturale, psihice, sau sociale, este subliniat faptul că studiul nu are la bază o singură paradigmă.

O lectură superficială ar crea impresia că elaboratul a fost abordat dintr-o perspectivă aproape exclusiv realistă, în special în secțiunile care se concentrează pe exercitarea funcției de președinte în exercițiu, ținând cont că discursul și acțiunile președinției române s-au focalizat pe statul-națiune suveran, și pe interesele acestuia. Inclusiv motivațiile (mai mult sau mai puțin exprimate direct) pe care România le-a avut în exercitarea demnității respective au fost de factură realistă – folosirea poziției în îndeplinirea obiectivelor de politică externă.

În același timp, OSCE este și subiectul unei dezbateri neorealiste, întrucât, deși statele păstrează controlul procesului, ele acceptă să delege o parte din puterile lor, menținând autoritatea în câmpul politic (interferența organizației neprejudiciind totuși autoritatea politică, deținută prin dreptul de veto).

Dacă la nivelul caracteristicilor fundamentale ale organizației și la modul în care statele participante reacționează și se relaționează în diferite contexte se vorbește de prezența evidentă a elementelor aparținând

curentelor realist și neorealist, discursurile oficiale și obiectivele formulate de OSCE sunt de factură neoliberală (avantajele cooperării pentru realizarea intereselor pe termen lung, rolul rețelei instituțiilor internaționale), respectiv constructiviste (participare activă în “jocul” politicii internaționale, soluția normativă pentru temele identității și cooperării între state). Prin multitudinea discursurilor, vizitelor dar și a agendei de lucru foarte încărcate, pe care reforma instituțională și depășirea crizelor interne ale OSCE le-au impus, în special cea de a doua fază a derulării președinției române în exercițiu, dar și a președințiilor care s-au succedat, se poate observa o abundență de elemente specifice acestor două paradigme și în special constructiviste

Diversitatea actorilor impune, pe de altă parte, o abordare interdisciplinară, o multitudine de metode care sunt specifice nu doar domeniului relațiilor internaționale, cât mai ales sociologiei relațiilor internaționale, științelor politice și, ținând cont că momentul analizat este, deși recent, de domeniul istoriei, al acesteia din urmă.

Din punctul de vedere al surselor de informare solicitate, s-a acordat aceeași importanță celor academice, politice și mediatice, deși un rol fundamental într-o primă etapă a cercetării empirice l-a avut elementul informal.

În ceea ce privesc sursele academice, acestea s-au desfășurat în special în triumghiul **Geneva** (Institutului de Studii Internaționale) - **Haga** (publicației Helsinki Monitor) – **Hamburg** (prin publicațiile de la Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg).

Capitolul al doilea, *Cadrul instituțional al OSCE*, abordează trei aspecte. În primul rând sunt prezentate caracteristicile fundamentale ale OSCE ca organizație de securitate prin cooperare, insistându-se pe particularitățile care îi conferă un statut aparte, diferit de cel al organizațiilor de securitate militară, evidențiindu-se avantajele și dezavantajele unei astfel de abordări a domeniului securității. Un al doilea subpunct vizează structurile decizionale și de negociere ale OSCE, prezentate în evoluția lor de la forma primară a organizației, cea de conferință, până în momentul deținerii președinției de către România. Astfel, sunt analizate, sub aspectul gradului de eficiență, respectiv necesități de reformare următoarele instituții: Conferințele șefilor de stat sau de guvern (Summit), Consiliul Ministerial, Consiliul Superior, Consiliul Permanent și Forumul pentru Cooperare în Domeniul Securității. O atenție deosebită este acordată ultimelor două structuri amintite, întrucât nu doar că reprezintă cele mai importante organisme ale organizației, dar sunt și cele asupra cărora toate statele

participante își exprimau acordul că necesită reforme de amploare, într-o mare măsură realizate sub președinția română.

A treia chestiune vizată în acest capitol sunt structurile și instituțiile operaționale. Reprezentând dimensiunea tehnocrată a organizației, acestea (Președinția, Secretariatul General, Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, Reprezentantul pentru Libertatea Presei, Adunarea Parlamentară, respectiv Misiunile OSCE) sunt analizate la rândul lor din perspectiva eficienței, respectiv a nevoilor de reformare. La fel ca și în cazul structurilor decizionale, și cele operaționale sunt tratate în evoluție, insistându-se pe acele particularități care le permit să devină instrumente eficiente în gestionarea conflictelor.

În al patrulea rând, s-a încercat o analiză conceptuală, insistându-se pe cazuri în care terminologia este în neconcordanță cu activitatea concretă, respectiv pe numeroasele situații în care diferitele structuri au sarcini care se suprapun altora, într-un dublaj total inefficient.

Cel de-al treilea capitol, *România în Troika OSCE – Președinția Austriacă*, în ciuda titlului, care ar putea conduce înspre ideea că este în afara subiectului, reprezintă în fapt nu doar prezentarea unor aspecte legate de mandatul pe care l-a deținut Austria (pe parcursul anului 2001), cât mai ales neajunsurile, provocările, dar și oportunitățile, la sfârșitul acesteia, pentru România. Capitolul este structurat în trei subcapitole: *Priorități și realizări, Consiliul Ministerial de la Viena, Soluții pentru depășirea crizei*. În ceea ce privește prima parte, evident, Președinția austriacă a avut o agendă bogată și focalizată pe prioritățile organizației, însă ea s-a derulat într-un context total nefavorabil – ascensiunea lui Haider. Fragilitatea instituțiilor OSCE, suprapuse acestei noi situații au subminat autoritatea noului președinte al organizației, cei mai mulți considerând a nu avea o legitimitate, în condițiile în care este exponentul unui stat care are la guvernare un partid cu o orientare în totală discordanță cu normele OSCE, făcând astfel aproape imposibilă orice inițiativă.

Cea de-a doua parte analizează activitatea și rezultatele Consiliului Ministerial de la Viena (decembrie 2000), un moment unic, în sensul negativ al istoriei OSCE. Situația Austriei, coroborată cu disciplina precară și neînțelegerile din cadrul organizației au condus la ceea ce a rămas ulterior în istoria OSCE sub denumirea de „eșecul Consiliului Ministerial de la Viena”, datorită faptului că acesta nu a întrunit consensul asupra vreunui document, nici măcar asupra bugetului.

În partea finală a acestui capitol sunt expuse și analizate soluțiile propuse de către marii actori ai OSCE în vederea normalizării situației și a

asigurării funcționării ei pe mai departe, asupra cărora, evident nu s-a putut obține vreun consens, ele vizând în cea mai mare parte pozițiile și interesele antagonice ale Rusiei și Statelor Unite ale Americii.

Capitolul al patrulea, *Relațiile României cu organizațiile regionale de securitate anterior deținerii mandatului de președinte al OSCE*, deși pare a fi în dezarmonie cu restul conținutului lucrării, este necesr, întrucât informațiile prezentate sprijină acest demers, care încearcă nu doar să deceleze contribuțiile României la reforma instituțională a OSCE, ci și care au fost motivațiile și rațiunile de a-și asuma două mari responsabilități - coordonarea unei instituții aflată în pragul unei crize grave, respectiv pe cele economice, prin costurile foarte mari pe care exercitarea mandatului le impune. În acest sens, nu a constituit niciodată un secret faptul că România a folosit mandatul de președinte al OSCE pentru a-și îndeplini cele mai stringente obiective de politică externă – accesul în NATO și aderarea la UE. În cele trei subcapitole (*Argument, Relațiile NATO – OSCE, Relațiile României cu OSCE anterior deținerii mandatului de președinte în exercițiu*) poate fi observat foarte ușor faptul că România a alocat eforturi uriașe în vederea creării unor formule de cooperare OSCE - NATO, comparativ cu realizările anterioare în acest sens. Chiar dacă acest lucru este evident, formula în care cooperarea s-a intensificat a fost una pozitivă, pentru toți cei implicați.

Capitolul al șaselea, *Președinția Română a OSCE* tratează câteva elemente cheie referitoare la demnitatea deținută de România în cadrul organizației pe parcursul anului 2001. Primul sub-capitol, *Preluarea Președinției în exercițiu*, vizează în primul rând istoricul și deciziile politice internaționale surprinzătoare, care au stat la baza respectivei alegeri – Summit-ul OSCE de la Istanbul din 1999, în urma căruia România este investită în această demnitate, în contextul în care alegerile din această țară urmau să aibă loc doar peste un an (2000), adică nu se cunoștea numele persoanei care urma să dețină demnitatea de ministru de externe, respectiv președinte în exercițiu. În al doilea rând, sunt analizate obiectivele și prioritățile propuse în noua calitate, dar și oportunitățile deschise de aceasta pentru România.

Cea de-a doua parte, *Contextul preluării mandatului*, este focalizată pe multiplele provocări pe care România urma să le întâmpine în postura de președinte în exercițiu, care se referă nu doar la situația extrem de tensionată în majoritatea zonelor conflictuale în care OSCE desfășura misiuni de gestionare a crizelor, cât mai ales la criza organizației în sine, concretizată în necesitatea unor reformări de amploare, dar cu viziuni foarte diferite ale marilor actori în privința conținutului reformelor.

În sub-capitolul *Obiectivele Președinției române a OSCE* este prezentată întreaga viziune în legătură cu evoluția pe care organizația trebuia să o aibă, prin intermediul unui set de restructurări, care să păstreze totuși caracteristicile de bază ale OSCE, acela de instrument politic deschis dialogului, dar care să fie dotat cu suficiente mijloace eficiente în îndeplinirea scopurilor.

Capitolul al șaselea, *Activitatea președintelui din perspectiva comunicatelor de presă*, deși poate părea un demers lipsit de sens, reprezintă o radiografie a activității președintelui în exercițiu în ceea ce privește „munca în teren”, fiind una dintre cele mai eficiente metode pentru a o evalua, cel puțin din punct de vedere cantitativ. Comunicatele aparțin în totalitate purtătorilor de cuvânt ai OSCE și reprezintă așadar poziția oficială a demnitarilor menționați.

Celor peste patruzeci de vizite în calitate de președinte, la finalul cărora este emis un comunicat de presă li se adaugă multe altele, prilejuate de diferite contexte – schimbări dramatice, manifestări ale violenței sau alte evenimente specifice OSCE. Analiza a fost făcută cronologic și vizează nu doar o înșiruire de date cu caracter empiric ci și o evidențiere a elementelor de discurs contextual, frecvență sau strategie.

Capitolul al șaptelea, *Evaluarea Președinției Române a OSCE în cadrul Consiliului Ministerial de la București*, are ca obiectiv o analiză calitativă a activității Președinției Române a organizației, folosind una dintre cele mai eficiente forme de evaluare ale acesteia, Consiliul Ministerial, care grupează miniștrii de externe ai statelor participante. În cadrul a două sub-capitole, *Considerații generale, Consiliul Ministerial București* (cu subdiviziunile *Considerații generale*, respectiv *Consiliul Ministerial de la București din perspectiva presei din România*), sunt evaluate rezultatele președinției române dintr-o perspectivă aparent nefirească, a reacției în lanț – acțiunile președinției – activitatea și rezultatele Consiliului Ministerial – reacțiile presei, respectiv ale participanților intervievați. Pe lângă aceste aspecte pozitive care au prevalat și au dominat respectivul consiliu sunt amintite și analizate și neajunsurile, o parte datorate tocmai măsurilor reformatoare aduse de România.

Capitolul al optulea, *Contribuții la eficientizarea misiunilor OSCE prin intermediul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud Est*, pledează cauza că ofensiva diplomatică românească din cadrul OSCE nu poate fi percepută și înțeleasă dacă este scoasă din contextul regional în care se afla România la începutul anilor 2000. Necesitatea cooperării sub toate aspectele nu a putut fi acoperită doar în cadrul OSCE, în special aspecte economice

sau legate de domeniul criminalității organizate zonale, făcând necesară asigurarea unei complementarități în cadrul unor inițiative regionale, cum a fost Pactul de Stabilitate. Întrucât obiectivele de politică externă erau foarte clar formulate, folosirea acestuia ca instrument complementar de cooperare cu activitatea desfășurată pe parcursul deținerii mandatului de președinte al OSCE nu a făcut decât să faciliteze realizarea acestora. Deținerea unor posturi internaționale, contacte frecvente cu potențialii parteneri europeni și euro – atlantici, dar și acțiunile întreprinse prin intermediul pactului (sub auspiciile OSCE, deși nu neapărat de competența acesteia) au fost elemente care au concurat și la o mai bună colaborare în cadrul organizației cu statele pe teritoriul cărora erau în desfășurare misiuni.

Capitolul al nouălea, *Dezbaterea privind implementarea reformelor instituționale ale OSCE ulterior Președinției Române* este conceput ca un instrument de evaluare a activității președinției române a OSCE prin raportare la președințiile ulterioare, pe de o parte, și la conținutul dezbaterilor ulterioare, pe de altă parte. Ceea ce se evidențiază în primul rând este faptul că deși unele reforme instituționale importante au fost realizate pe perioada președinției române, ulterior acesteia, vechile rivalități au revenit pe agenda organizației, depășind momentul euforiei reformatoare. Antagonismele nu doar că au diminuat eficiența OSCE în anii care au urmat, ci mai mult, au periclitat însăși existența acesteia în formula inițială (cum ar fi intenția Rusiei de a-și declina calitatea de membru). Deși s-a sperat ca prin intermediul propunerilor organismului special creat în acest sens “Panel of Eminent Persons” (grupând mai multe personalități apreciate și recunoscute în cadrul OSCE), organizația încă nu a reușit să atingă gradul de coeziune, eficiență și cooperare ce a caracterizat perioada anului 2001.

În fine, concluziile confirmă ipotezele inițiale, anume că o reformă instituțională a OSCE a fost realizată pe perioada mandatului României ca președinte, fiind de altfel cea mai de amploare din istoria organizației. Faptul că, în perioada ulterioară, OSCE a înregistrat o decădere în ceea ce privește importanța sa în privința gestionării conflictelor are multiple cauze care nu țin neapărat de eficiența instituțională, ci mai degrabă de apariția unor noi actori în zone aflate tradițional în competența organizației.